

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

**VPLYV MEDZINÁRODNÝCH KORPORÁCIÍ NA POLITIKU
ŠTÁTU**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Diana Dušeková

BRATISLAVA 2012

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

**VPLYV MEDZINÁRODNÝCH KORPORÁCIÍ NA POLITIKU
ŠTÁTU**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Diana Dušeková

Bakalársky študijný program: Liberálne štúdiá

Študijný odbor 3.1.6 Politológia

Vedúci bakalárskej práce: Ing. Brigita Schmägnerová CSc.

Stupeň kvalifikácie: Bakalár (Bc.)

Dátum odovzdania práce: 30.4.2012

Dátum obhajoby: 15.6.2012

DIANA DUŠEKOVÁ

BRATISLAVA 2012

Čestné vyhlásenie o originalnosti práce

Čestne vyhlasujem, že som predkladanú prácu vypracovala sama, iba s pomocou školiteľa a vedúceho bakalárskej práce a označil som všetky citácie a zdroje použité v texte.

V Bratislave, 30.4.2012

Diana Dušeková

Pod'akovanie

Za pomoc pri vypracovaní autorka vyslovuje pod'akovanie školiteľke Ing. Brigitte Schmägnerovej CSc za cenné rady a príkladný prístup.

Abstrakt

Autor práce: Diana Dušeková

Názov práce: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Názov vysokej školy: Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií

Meno školiteľa: Ing. Brigita Schmägnerová CSc.

Komisia pre obhajoby:

Predseda komisie:

Miesto, rok, rozsah práce: Bratislava, 2012, 43 strán

Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.)

Cieľom tejto práce je predstaviť problematiku vplyvu medzinárodných korporácií na politiku štátu. Pomocou konkrétnych príkladov sa budem snažiť demonštrovať vzrastajúci vplyv korporácií na vytváranie politiky štátu a možný dopad na verejný život obyvateľov krajiny. Prostredníctvom analyzovania teoretických koncepcií a praktickej ukážky zo svetovej politickej scény budem demonštrovať vzrastajúcu úlohu korporácií v politickom živote krajiny.

Prvá časť práce bude venovaná analyzovaniu všeobecných vzťahov medzi štátom a medzinárodnými korporáciami, prostredníctvom vybraných politicko-ekonomických teórií. Druhá časť sa venuje politike New Labour a nasledovne jej postojom k otázkam biznisu, kde sa prejaví fakt, že strana formuluje svoju politiku v prospech korporácií. Táto kapitola bude obsahovať nielen základnú charakteristiku strany a jej programu, ale aj konkrétne spôsoby kupovania sympatií ako prejav pozitívneho vzťahu voči biznisu. Tretia časť sa bude venovať dopadu týchto vzájomných dohôd na dôležité oblasti každodenného života bežných ľudí. Zameriava sa predovšetkým na pôsobenie konkrétnej medzinárodnej korporácie vo Veľkej Británii a jej prepojením na vládu. Vzájomná aktivita vládnucej strany a medzinárodnej korporácie sa výrazne odráža v rôznych aspektoch verejného života nielen v pozitívnom ale aj negatívnom zmysle. V prípade tejto

práce bude rozobraná otázka ochrany zdravia obyvateľov, ktoré je činnosťou korporácie výrazne ovplyvňované.

Záver práce sa zaoberá zhrnutím narastajúceho vplyvu globalizácie a jej odrazu na jednotlivých štátnych politikách, zároveň však aj na univerzálnych problémoch verejného života. A predostiera problémy, ktoré v súčasnosti z tejto témy vyvstávajú a sú možným zdrojom pre ďalší výskum.

Abstract

Author of thesis: Diana Dušeková

Title: The influence of international corporations on state politics

Name of University: Bratislava International School of Liberal Arts

Consultant: Ing. Brigita Schmögnerová CSc.

Committee:

Place, year, number of pages: Bratislava, 2012, 43 pages

Academic degree: Bachelor (Bc.)

The aim of this thesis is to introduce problems of international corporations influence on state politics. Using case studies I will try to demonstrate rising influence of corporations on creating political strategies of the state and possible impact on public life of its inhabitants. Through analysis of theoretical concepts and illustrations of world political scene I will demonstrate increasing role that corporations play in country's political life. The first part of this thesis deals with analysis of general connections between state and international corporations using specific political and economical theories. The second part is focused on politics of New Labour and their approach to business questions that clearly shows their pro-corporation political strategy formulation. This chapter contains besides basic characteristics of the party and its programme also specific strategies of buying solidarity as a manifestation of positive attitude to business. The third chapter concentrates on the effect of these mutual contracts on significant spheres of everyday life of common people. It is focused primarily on the influence of specific International Corporation in Great Britain and its connections to the government. Mutual activity between the leading party and the international corporation is highly noticeable in various aspects of public life whether positive or negative ones. The question of health protection of population, which is highly affected by activities of the corporation, will be also raised in this thesis. In conclusion I will attempt to summarize rising effects of globalization on state politics and common problems of public life. I will also present some issues rising from this topic and represent possible sources for further research.

Predhovor

Vzťah a vzájomné prepojenie politiky štátu a záujmov nadnárodných spoločností je jednou z najdiskutovanejších tém modernej doby. Tento aspekt verejného života je relatívne novým problémom, pretože sa prejavuje hlavne s príchodom globalizácie, ktorá ako pojem ešte pred pol storočím ani neexistovala. Nové prejavy vzájomných vzťahov medzi politikou a svetom biznisu sú predmetom diskusií a záujmu verejnosti. Nie je výnimkou, že skoro každou krajinou otriasla aféra, ktorá poukázala na vzájomne prepojenie ekonomických záujmov korporácií a politickými opatreniami, ktoré výrazne napomohli v ich uskutočnení. Nielen negatívne pôsobiace udalosti, ale aj predpoklad vzájomne výhodnej kooperácie, vedie nielen konkrétne štáty k legislatívnym úpravám spolupráce. A v neposlednom rade k aktivite medzinárodných skupín, ktoré vytvárajú dohovory, ktoré obsahujú odporúčania vymedzujúce charakter spoločného prepojenia štátnych opatrení a aktivít korporácií. Výrazným príkladom je „Smernica OECD pre nadnárodne spoločnosti“. Svojimi odporúčaniami upravuje obojstranne zásady spolupráce a aktivity štátu a nadnárodných spoločností. Štáty, ktoré tieto smernice prijali, tak získavajú rámec, ktorý napomáha k úprave a tvorbe ich konkrétnych legislatívnych opatrení.

Cieľom tejto práce je predstaviť rôzne podoby vzťahov medzi svetom biznisu a štátnymi záujmami, prostredníctvom známych rámcov, ale aj demonštrovať konkrétne postupy a aktivity štátu a korporácií.

Metodológia tejto práce sa opiera o analýzu všeobecných medzinárodných dohovorov, komparáciu rôznych teoretických náhľadov ako i o analýzu konkrétnych príkladov, ako môže byť verejný život ovplyvnený prostredníctvom prepojenia vládnej elity a predstavenstva korporácií. Pre konkrétnu ilustráciu je použitý prípad vlády Tonyho Blaira a jeho New Labour vo Veľkej Británii, kde je možné pozorovať, že vzájomné dohody o štátnych a korporáčnych záujmoch môžu priamo ovplyvniť širokú verejnosť.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Obsah

Čestné vyhlásenie o originalnosti práce	III
Podakovanie	IV
Abstrakt.....	V
Abstract.....	VII
Predhovor	VIII
Obsah	9
Úvod.....	10
KAPITOLA 1: Biznis a štátna politika	13
1.1 Definícia štátu v prostredí svetového hospodárstva	13
1.2 Transnacionálne korporácie	14
1.3 Hlavné prístupy štátu voči medzinárodnému podnikaniu.....	15
1.3.1 Protekcionizmus.....	15
1.3.2 Liberalizmus	16
1.3.4 Transnacionalita.....	17
1.4 Konkrétne prejavy prepojenosti biznisu a štátu	19
1.4.1 Legislatívne prostredie vymedzuje podmienky podnikania	19
1.4.2 Štát ako zákazník.....	21
1.4.3. Priame formy ovplyvňovania a dopad vzájomných aktivít korporácií a štátu.....	21
1.4.3.1 Peňažné nástroje	22
1.4.3.2. Nepeňažné formy ovplyvňovania	23
KAPITOLA 2: Vplyv globalizácie na konkrétnu politiku: New Labour.....	26
2.1. Zmena hodnôt.....	26
2. 2 Tretia cesta.....	28
2.3 Porovnanie starej Labour party a New Labour	29
KAPITOLA 3: Prípady MONSANTO	36
3.1. Otázka ekológie v sociálnej demokracii	36
3.2 Kauza Monsanto	37
Záver	41
Zdroje.....	42

Úvod

Vytváranie vládnej politiky je založené na zosúladovaní niekoľkých záujmov: stranických, štátnych, podnikateľských a voličských. Primárnou úlohou každej strany je získanie čo najväčšieho podielu moci. Pre konkrétne definovanie stranických cieľov slúži stranický program, ktorý by mal zohľadňovať záujmy verejnosti, ktorá je priamym aktérom pri rozhodovaní o víťazovi prostredníctvom voličskej funkcie.

Autorka chce ukázať, že rozhodnutia politickej moci a stranické programy sú priamo ovplyvňované prostredím globalizujúceho sa sveta a narastajúcim ekonomizmom¹ vo verejnom živote. Aktuálnosť daného problému je demonštrovaná nielen vznikom občianskych hnutí, ktoré sú nositeľmi názoru, že svet je ovládaný záujmami finančných skupín ale aj častými diskusiami o úlohe štátu a jeho možnostiach v prostredí nadnárodných ekonomických záujmov.

Jednou z dôležitých foriem prepojenia sveta biznisu a politického prostredia je nesporne vplyv nadnárodných spoločností na politické rozhodnutia. Táto práca sa zameriava na analýzu politiky britskej strany New Labour, osobitne problematiky kupovania sympatií korporácií ako ukážku priateľského postojú k biznisu. Podľa britského sociológa a politológa, Antonnyho Giddensa, ktorý sa zaoberá ideovým zameraním New Labour, hlavným predpokladom vzniku daného stavu je výrazná úloha novej zmiešanej ekonomiky, ktorá je reprezentovaná vo väčšine vyspelých moderných štátoch.

„Nová smíšená ekonomika usiluje predovšetkým o synergiu verejného a súkromého sektoru – využíva tržní dynamiky, ale respektuje verejné zájmy. Hledá rovnováhu medzi regulácií a deregulácií na nadnárodnej, národnej i lokálnej úrovni a rovnováhu medzi ekonomickými a neekonomickými aspektmi v živote spoločnosti.“ (Giddens, 2001, s. 87)

Týmto spôsobom opisuje Giddens všeobecný ekonomický aspekt súčasného sveta, na ktorý nadväzuje analýza priamej politickej reakcie na danú skutočnosť vo Veľkej Británii a predstavuje analýzu programu „Tretej cesty“.

Ústredná časť práce sa začína predstavením hlavných myšlienok Tretej cesty, ktorou sa new Labour vzdialila od svojich pôvodných hodnôt strany. Tento ideový smer ponúka

¹ Ekonomizmus je sociologický smer zdôrazňujúci výhradne ekonomické činitele vo vývoji spoločnosti.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

alternatívu, ktorá reaguje na zmeny v britskej spoločnosti. Pôvodná Labour party, už nereflektovala aktuálne zmeny spoločnosti, ktorá prešla od solidárnej spoločnosti po druhej svetovej vojne k spoločnosti založenej na individualizme a rastúcom vplyve súkromného sektora. Následná zmena hodnôt v spoločnosti priniesla zmeny nielen na hospodárskej ale aj sociálnej úrovni.

Jedným z príkladov takejto zmeny je výrazný rozmach podnikateľskej sféry. Viera v silnú individualitu a záujem o vlastný prospech odpútava ľudí od solidárnej pomoci a zameriava sa na vlastné obohatenie prostredníctvom súkromnej zárobkovej činnosti. Zameranie na ekonomiku sa stalo jedným z hlavných aspektov verejného života, čo následne zmenilo zameranie voličov a odrazilo sa aj v straníckych programoch. Britská strana New Labour sa snažila svoj politický program týmto novým požiadavkám prispôbiť.

Dôvody tejto zmeny sa dajú rozdeliť do dvoch skupín: na objektívne a subjektívne. Medzi objektívne sa môže zaradiť už uvedená zmena v spoločnosti. Prevládajúci individualizmus všetkých vrstiev spoločnosti sa rozchádza s pôvodnými ideami Old Labour. Strana Tonyho Blaira s novým programom prichádza s ponukou , ktorá reaguje na zmenu charakteru spoločnosti. Subjektívne dôvody sú postavené na predpoklade, že orientácia na podnikateľskú sféru prinesie strane nový imidž, ktorý je potrebný na to aby bola strana zvoliteľná a atraktívna pre voličov. Pozitívny postoj voči biznisu v britskej politike sa objavuje vo viacerých formách: udeľovanie titulov zástupcom veľkých spoločností, dotáciami zo štátneho rozpočtu alebo formovaním politik, ktoré zohľadňujú záujmy korporácií a nie verejnosti. Tieto formy sú už konkrétnym prejavom snahy politickej strany vybudovať pozitívny postoj voči sfére biznisu.

Práca je rozdelená do niekoľkých častí. Prvá časť ponúka všeobecný pohľad na vzťah medzi biznisom a politikou. Literatúra ponúka niekoľko možností ako pozerat' na takéto typzväzkov a zároveň ponúka rôzne teoretické koncepcie na ich zdôvodnenie. Druhá časť je venovaná analýze strany New Labour, príčinám, ktoré viedli k jej vzniku a predovšetkým analýze jej myšlienkového smeru, ktorý je nazývaný Tretia cesta. Autorka tejto práce sa primárne zameriava na otázky týkajúce sa biznisu. Tretia časť má za úlohu predstaviť ako sa pôsobenie medzinárodnej korporácie vo Veľkej Británii

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

odrazilo v politickom a verejnom živote, pričom hlavný bodom záujmu je ochrana zdravia obyvateľstva.

KAPITOLA 1: Biznis a štátna politika

Vzťah biznisu a štátnej politiky je možné analyzovať podľa rôznych kritérií hodnotenia. Existuje viacero foriem prejavu tejto kooperácie. Základné dve deliace zložky tvorí domáce hospodárstvo a medzinárodné podnikanie. Táto práca sa zameriava predovšetkým na druhú oblasť (t.j. na medzinárodné podnikanie), kedy do vzťahu vstupuje štát a medzinárodná spoločnosť a spoločne vytvárajú jeden z najdôležitejších celkov hospodárskej a politickej scény.

„Jednou z najdôležitejších súčastí hospodárskej stratégie štátu, ktorá úzko súvisí s rozvojom medzinárodného podnikania, je jeho zahraničnoobchodná politika. Jej závažnosť a intenzita vo všeobecnosti priamo závisí od miery zapojenia sa do procesov medzinárodnej deľby práce, ale aj od celkovej politickej stratégie a orientácie danej krajiny v oblasti medzinárodných vzťahov, odrážajúcej úroveň vzťahov s ostatnými krajinami, integračnými zoskupeniami či inak združovanými skupinami krajín. Značne závažná je aj pre všetky firmy, či už sa zaoberajú len produkciou, službami alebo aj medzinárodným obchodom. Osobitnú dôležitosť nadobúda pre stabilitu a rozvojové stratégie transnacionálnych korporácií.“ (Baláž, 1995, s. 234)

Posledne spomenuté medzinárodné spoločnosti tvoria hlavné pole záujmu tejto práce. Ako pri každom výskume je potrebné definovať jeho hlavné prvky. V tomto prípade je to štát a nadnárodné korporácie.

1.1 Definícia štátu v prostredí svetového hospodárstva

Definovanie štátnej jednotky, jej základných úkonov a vlastností je predmetom niekoľkých vedných disciplín. V dnešnej dobe už elementárne weberovské zdôvodnenie štátu ako jednotky s oprávneným monopolom násilia sa nezdá postačujúce. Každá vedecká oblasť sa prikláňa k vlastnej charakteristike štátneho útvaru. Pre účely tejto práce je preto vhodné vymedzenie v rámci ekonomickej a medzinárodnej aktivity.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

„Štáty, podľa Ch. P. Kindlebergera, vyššie subjekty ekonomickej politickej povahy, sú jedinými nositeľmi štátnej politickej a ekonomickej suverenity, sú hlavnými nositeľmi a subjektmi medzinárodných politicko-právnych vzťahov, sú najdôležitejším subjektom geopolitiky, geoeconomiky a geostratégie vo svetovom hospodárstve, základnými subjektmi regionálnej a medzinárodnej ekonomickej integrácie, jedinými subjektmi medzinárodných, resp. celosvetových medzivládnych organizácií a inštitúcií, a napokon aj subjektmi (hoci nie hlavnými) medzinárodných ekonomických vzťahov.“ (prof. Ing. Filip, 2005, s. 224)

Úloha štátov teda spočíva predovšetkým v určovaní rámca a podmienok, za ktorých sa bude medzinárodné obchodovanie uskutočňovať, so zreteľom na svoje a verejné záujmy.

1.2 Transnacionálne korporácie

Hlavným predmetom záujmu tejto práce je skúmanie spoločného vzťahu dvoch jednotiek, ktoré vzájomným pôsobením ovplyvňujú nielen vlastné podmienky fungovania ale aj charakter a životné podmienky širokej verejnosti. Druhého predstaviteľa tohto vzťahu reprezentujú nadnárodné spoločnosti, ktoré svojou ekonomickou aktivitou presahujú geografické a politické hranice národného štátu, a zároveň sú jedným z hlavných prvkov postupujúceho globalizačného procesu. Štátne hranice a zväzky teda neostávajú uzavretými jednotkami ale narastá vzájomná prepojenosť štátov a podnikateľských spoločností v rámci celého sveta.

„Transnacionálne korporácie sú právnické osoby alebo osoby bez právnickej subjektivity, ktoré pozostávajú z materských podnikov a ich zahraničných afiliácií. Materský podnik sa definuje ako podnik, ktorý kontroluje aktíva iných subjektov v krajinách iných ako je materská krajina, a to zvyčajne tým, že vlastní určitý kapitálový podiel. Zahraničná afilácia je právnickou osobou alebo osobou bez právnej subjektivity, v ktorej investor, ktorý je rezidentom inej ekonomiky, vlastní podiel, ktorý umožňuje dlhodobý záujem na riadení tohto podniku.“ (Šíbl, 2002, s. 253)

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Korporácie teda svojím pôsobením presahujú akékoľvek politické alebo geografické hranice, a zároveň výrazne prispievajú k celosvetovému prepojeniu a k posilneniu medzinárodnej spolupráce. Z charakteru a prístupu k štátno-podnikateľským interakciám a vzájomného určovania podmienok sa vytvárajú teórie, podľa ktorých môžeme definovať ako štát a korporácie k sebe pristupujú.

1.3 Hlavné prístupy štátu voči medzinárodnému podnikaniu

Teórie, ktoré analyzujú vzťahy medzi štátmi a medzinárodnými korporáciami, plnia dôležitú funkciu pri analyzovaní vzájomnej spolupráce a pri následných prognózach budúceho vývoja situácie v krajinách a hospodárskom dianí vo svete.

1.3.1 Protekcionizmus

Vzťah a postoj štátu k možnosti medzinárodnej spolupráce a k rozvíjaniu svetového hospodárstva sa prejavuje v dvoch hlavných formách (t.j. protekcionizmus a liberalizmus), ktoré sú v prvom rade charakterizované otvorenosťou alebo uzavretosťou voči vzájomnej kooperácii.

Protekcionizmus už podľa názvu predkladá, že jeho primárny obsah tvorí ochranársky a uzavretý postoj voči spolupráci a zásahom zo zahraničia.

„ Protekcionizmus bol vždy prejavom hospodárskej politiky štátu zameranej na podporu a ochranu vlastnej ekonomiky. Tá sa uskutočňovala jednak poskytovaním rôznych výhod pre domácich výrobcov a vývozcov , a jednak ochranou domáceho trhu pred dovozom. Štát voči zahraničnej konkurencii využíval rôzne otvorené i skryté opatrenia.“ (Baláž, 1995, s. 235)

Súčasný model globálneho hospodárstva prezentuje otvorený prístup k medzinárodnej spolupráci a protekcionistický postoj sa interpretuje ako znak zaostalosti a neschopnosti sa etablovať v súčasných podmienkach. Je potrebné zdôrazniť, že teória protekcionizmu predstavuje aj pozitívne stránky tohto postoja.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

„Výhody, ktoré pre domácu ekonomiku vyplývajú zo zavádzania protekcionizmu, sa koncentrujú do štyroch základných oblastí. Znižovanie nezamestnanosti, keďže zvýšený dovoz sa môže premietnuť do rastu domácej nezamestnanosti a klesajúcej závislosti od dovozu, najmä pri tzv. strategických tovaroch, rastúcej schopnosti rozvoja nových odvetví a väčšej možnosti priamo ovplyvňovať makroekonomickú stabilitu krajiny.“ (Baláž, 1995, s. 236)

So silnou pozíciou štátu a so záujmom o ochranu vlastných záujmov sa stotožňoval aj americký ekonóm a politológ A. Wallerstein, ktorý reprezentuje myšlienku, že aj v období liberalizácie trhov si štát musí zachovávať svoje primárne postavenie.

„Štáty sú hráčmi v medzištátnom systéme vzťahov, v celosvetovej hre o blahobyť, ekonomické a politické postavenie v svetovom hospodárstve, čiže musia brať do úvahy iných aktérov geostrategickej hry, sledovať aj ich záujmy a dôsledne presadzovať svoje.“ (prof. Ing. Filip, 2005, s. 59)

1.3.2 Liberalizmus

Protipólom protekcionizmu je liberalizmus, ktorý svojou podstatou presadzuje otvorený postoj voči zahraničnej spolupráci a akceptuje globalizáciu svetového hospodárstva. Štát deklaruje ako organizmus, ktorý nezasahuje do trhovej aktivity.

„Liberalizmus ako zásada slobodného obchodu vo svojej podstate predstavuje politiku nezasahovania štátu do voľnej hry trhových síl na svetových trhoch. Duch hesla liberalizmu laissez-faire laissez-passer (ponechajme veciam voľný priebeh) vyžaduje odstrániť všetky prekážky nielen v oblasti vývozu, ale aj dovozu tovaru a služieb.“ (Baláž, 1995, s. 236)

Štát v tomto prípade podľa teórie stráca vedúce postavenie a svoju primárnu pozíciu. Výskum však ukázal, že v prostredí globálneho obchodu a liberalizácie trhov naopak štát získava na dôležitosť. Zástancom tohto názoru je americký sociológ a politológ Peter B. Evans, ktorý vo svojom diele *Eclipse of the state* zdôrazňuje, že vzostupný rast firiem s medzinárodným pôsobením si vyžaduje aj

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

zvýšenú participáciu jednotlivých štátov, hlavne pri vytváraní legislatívy na ochranu záujmov a vlastníctva týchto spoločností.

„Ako ekonomika produkuje neustále nové nápady, autoritatívne vynútenie autorských práv sa stáva čoraz zložitejším a kritickejším. V globálnej ekonomike si toto vyžaduje aktívny, kompetentný štát, ktorý zaistí dodržiavanie pravidiel aj v iných štátoch. V skratke, najviac privilegovaný ekonomický predstavitelia v globálnej informačnej ekonomike (tzn. spoločnosti ako Microsoft alebo Disney, ktoré uskutočňujú vlastné predstavy) nepotrebujú slabšie štáty, naopak potrebujú silnejšie alebo minimálne štáty, ale také, ktoré sú viac aktívne a sofistikovanejšie ako tradičný štát s označením tichého pozorovateľa.“ (Evans, 1997, s. 77) [autorka prekl.]

1.3.4 Transnacionalita

V spojitosti s liberalizáciou trhov a ich následnej otvorenosti voči vonkajším možnostiam spolupráce sa predpokladá istá miera zahraničnej angažovanosti štátov. V dobe fenoménu globalizácie je vzájomná kooperácia krajín prirodzeným prejavom na trhové podmienky. Tento produkt samostatne opisuje teória transnacionalizácie, ktorá predpokladá vzájomnú prepojenosť štátnych ekonomík.

„Z hľadiska ekonomickej podstaty transnacionálne procesy a vzťahy znamenajú niečo presahujúce, preklenujúce hranice "štátno-národného" a odpútavajúce sa od neho (bežné medzinárodné ekonomické vzťahy prekračujú štátno-národné ekonomické hranice, ale neodpútavajú sa od nich, iba z nich vychádzajú). Táto transnacionálnosť sa týka vlastníctva priestoru ekonomických aktivít, resp. medzinárodného podnikania, rozhodovania (na úrovni manažmentu i na úrovni štátu) až v globálnom meradle. (prof. Ing. Filip, 2005, s. 191)

Teória medzinárodného prepojenia priamo súvisí s hlavným predmetom tohto výskumu, teda s charakteristikou nadnárodných korporácií a ich aktivitami.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

„ Transnacionalita mení kvalitatívnu povahu časti subjektov vo svetovom hospodárstve, resp. subjektov medzinárodnej trhovej ekonomiky a zásadným spôsobom vplýva na jej štruktúru a mechanizmus (keď transnacionálne korporácie uplatňujú svoje monopolné postavenie). Zakladá interdependencie vyššieho druhu, vyplývajúce z ekonomických, finančných, technologických, informačných a organizačných väzieb v činnosti zahraničných firiem transnacionálnych korporácií a vo vzťahu k materskej spoločnosti pôsobiacej v domácej ekonomike, umocňuje neviditeľnejšie, no o to silnejšie nitky prepojenosti ekonomík, firiem a bánk.“ (prof. Ing. Filip, 2005, s. 191)

Nadnárodné korporácie sú hlavným iniciátorom prepojenosti svetových ekonomík a ich pôsobenie vplýva na interdependenciu štátnych záujmov viacerých krajín. Na tento zásadný vývoj reagujú nielen samostatné štáty ale aj svetové organizácie, ktoré vytvárajú určité smernice na úpravu vzájomných vzťahov medzi subjektmi. Príkladom sú Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti, ktoré deklarujú odporúčania pre obe strany ako pre štát tak aj pre korporácie. Svojím obsahom zahrňujú teoretický rámec tohto vzťahu , no zároveň reagujú na praktické problémy, ktoré môže možná spolupráca priniesť. Vo vzťahu ku korporáciám OECD vyhlasuje, že sú neoddeliteľnou súčasťou dnešného svetového hospodárstva a vytvárajú nové organizačné štruktúry v trhovej ekonomike.

„Zahraničný obchod prešiel významnou štruktúrnou zmenou a cieľom smerníc je zahrnúť tieto zmeny. V súvislosti s rozmachom služieb a odvetví, náročných na znalosti, takto zamerané podniky (služby a technológia) vstúpili na medzinárodné trhy. Pokiaľ ide o podiel na zahraničných investíciách, najväčší podiel majú veľké podniky, pričom je súčasne badateľné, že nastáva trend veľkých medzinárodných podnikových fúzií. Zahraničné investície, pochádzajúce od malých a stredne veľkých podnikov takisto vzrástli a v súčasnosti tieto podniky zohrávajú na medzinárodnej scéne významnú úlohu. Nadnárodné spoločnosti, takisto ako aj domáce podniky v súčasnosti pokrývajú širšiu škálu obchodných činností a organizačných foriem. Strategické aliancie a bližšie vzťahy s dodávateľmi a zmluvnými stranami postupne odstraňujú bariéry pre podniky.“ (OECD, 2000, s. 5)

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Konkrétne prepojenie a vzájomné pôsobenie medzi štátom a biznisom, ktorého produktom je aj nadnárodná spoločnosť sa dá vyjadriť prostredníctvom praktických ukazovateľov, ktoré odzrkadľujú vzájomnú závislosť medzi oboma subjektmi.

1.4 Konkrétne prejavy prepojenosti biznisu a štátu

Prepojenosť štátnej politiky a biznisu sa odohráva na rôznych úrovniach. Existuje viacero objektívnych kritérií podľa, ktorých je možné ilustrovať jednotlivé záujmy účastníkov, ktorých v tomto prípade reprezentuje štát a korporácie. Nástroje, ktoré upravujú vzájomné vzťahy môžeme rozdeliť podľa prínosu pre korporácie alebo pre ochranu štátu. Existujú však teórie, ktoré zastrešujú oboje a vytvárajú tak vyrovnané prostredie pre rovnocenné fungovanie oboch zložiek.

1.4.1 Legislatívne prostredie vymedzuje podmienky podnikania

Legislatíva štátov tvorí dvojstranný mechanizmus na obranu záujmov štátov aj korporácií. Pri ochrane záujmov korporácií sú primárne legislatívne záväzky, ktoré podporujú hlavné požiadavky ziskovosti a ochraňujú vlastníctvo korporácií. Podpora priaznivého legislatívneho prostredia zvyšuje záujem korporácií o danú krajinu, podporuje celkový rozvoj hospodárstva štátu, prináša možnosť zvýšených príjmov do štátneho rozpočtu a pod. Od tohto sa odvíja istá miera zabezpečovania priaznivého prostredia pre nadnárodné spoločnosti.

„Príslušné vlády by mali v súlade s ich požiadavkami na zachovanie verejného poriadku chrániť ich základné bezpečnostné záujmy a plniť ich záväzky, týkajúce sa medzinárodného mieru a bezpečnosti, zabezpečiť podnikom, vykonávajúcim svoju činnosť na ich území a kontrolovaných priamo alebo nepriamo občanmi z krajiny inej príslušnej vlády starostlivosť v rámci ich právnych ustanovení a administratívnych postupov, konzistentných s medzinárodným právom tak, aby

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

podniky, kontrolované zahraničnými osobami neboli v konkrétnej situácii znevýhodňované pred domácimi podnikmi.“ (OECD, 2000, s. 3)

Výhody plynúce z priaznivého legislatívneho prostredia slúžia nielen na zvýšenie záujmu korporácií o krajinu ale aj rozvoju jej technologickej úrovne. To sa môže následne výrazne prejavíť na úrovni vyspelosti daného štátu.

„Tieto činnosti so sebou prinášajú významný prospech - jednak pre domáce a jednak pre hostiteľské krajiny. Tento prospech sa znásobuje vtedy, ak za rozumné ceny nadnárodné spoločnosti dodávajú výrobky a služby, ktoré spotrebiteľia požadujú a ak dôjde k spravodlivej návratnosti pre investorov. Ich obchodné a investičné aktivity prispievajú k efektívnemu využívaniu kapitálu, technológie, ľudských a prírodných zdrojov. Uľahčujú transfer technológií medzi svetovými regiónmi a rozvoj technológií, odzrkadľujúcich miestne podmienky. Prostredníctvom formálnych školení, ako aj konkrétnych pracovných školení tieto spoločnosti podporujú rozvoj ľudského kapitálu v hostiteľských krajinách.“ (OECD, 2000, s. 6)

Druhým prejavom dôležitosti legislatívneho prostredia je , že slúži ako ochrana štátu a určuje hranice aktivít nadnárodných spoločností.

“Trhové sily sú limitované a obmedzované právami a reguláciami, ktoré legitimujú tvrdenia, že niektoré iné ciele a hodnoty sú tak dôležité, že sú nadradené nad trhovými silami.“ (Wilson, 2003, s. 3) [autorka prekl.]

Medzi nadradené hodnoty patria napríklad ochrana práv zamestnancov týchto firiem alebo ochrana životného prostredia, ktoré môže byť ohrozené aktivitami veľkých nadnárodných koncernov. Táto právna ochrana sa uskutočňuje nielen na národnej úrovni ale prerastá do svetovej spolupráce. Vytvárajú sa nadnárodné organizácie a dohody, ktoré majú za úlohu chrániť pred možným negatívnym vplyvom trhu.

„Vlády medzi sebou spolupracujú a taktiež spolupracujú s inými inštitúciami, pričom cieľom takejto spolupráce je posilniť medzinárodný právny a politický rámec, v ktorom

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

sa uskutočňujú obchodné činnosti. Obdobie po vojne zaznamenalo rozvoj tohto rámca, začiatok ktorého spadá do obdobia prijatia Všeobecnej deklarácie o ľudských právach v roku 1948. Nedávnenástroje zahŕňajú Deklaráciu Medzinárodnej organizácie práce (ILO) o základných princípoch a právach na pracovisku, Deklaráciu z Ria de Janeiro o Životnom prostredí a rozvoji a Agendu 21, ako aj kodanskú Deklaráciu o sociálnom rozvoji.“ (OECD, 2000, s. 6)

1.4.2 Štát ako zákazník

Štát vo vzťahu k medzinárodnému obchodu a k nadnárodným spoločnostiam neplní len funkciu ochrancu a vykonávateľa práv na ochranu ich podnikateľských záujmov. Pre veľké spoločnosti môže vystupovať aj v roli zákazníka. Je zrejmé, že pri štátnych zákazkách sa jedná o obchody s mimoriadnym ekonomickým významom, čo sa odzrkadľuje spôsobom uzatvárania zmlúv, kedy sa berú na zreteľ nielen ekonomické ale aj politické aspekty.

„ ...vlády kupujú širokú škálu produktov, ktoré zahŕňajú nové väznice, školy, nemocnice, cesty, vojenské lietadlá a papier. V niektorých prípadoch sa jedná viac-menej o monopolistický obchod. Preto je prirodzené, že napríklad producenti militaristického vybavenia sú vysoko zameraný na vládu a politiku.“ (Wilson, 2003, s. 4) [autorka prekl.]

Jedným z prínosov nadnárodných spoločností sú daňové príjmy štátneho rozpočtu. Daňová politika však tvorí jeden z hlavných nástrojov, ktoré slúžia na ovplyvňovanie záujmu korporácií o danú krajinu.

1.4.3. Priame formy ovplyvňovania a dopad vzájomných aktivít korporácií a štátu

Prostredie medzinárodného podnikania ponúka niekoľko foriem priameho ovplyvňovania podmienok. Niektoré formy priameho ovplyvňovania podmienok prinášajú so sebou nielen pozitívne ale aj negatívne aspekty. Ovplyvňovanie

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

trhového prostredia je možné realizovať obojstranne, tak ako zo strany štátu tak aj zo strany korporácií. Úloha korporácií pri formovaní trhového prostredia spočíva v ich samotnom pôsobení v krajine. Prinášajú nielen nové pracovné príležitosti, ale podieľajú sa aj na prispievaní do štátneho rozpočtu a na celkovej hospodárskej rozvinutosti krajiny. Je teda možné tvrdiť, že štát je určitou formou závislý na korporáciách.

1.4.3.1 Peňažné nástroje

Jedným z účinných prejavov, ako som naznačilav predchádzajúcej podkapitole, je daňová politika štátu. Je dôležité jej nastavenie, pretože prináša nielen možnosť finančných zdrojov na fungovanie štátu, ale spoluvytvára aj profil krajiny, ktorý môže byť pre budúcich investorov zaujímavý prípadne odrádzajúci. Pri tvorbe daňovej politiky je potrebné brať na zreteľ , že nadnárodné spoločnosti majú primárny cieľ zisk. Daňové zaťaženie môže túto požiadavku výrazne ovplyvniť.

„Daňová politika vytvára množstvo možností pre interakciu medzi biznisom a vládou. Žiadna organizácia však neplatí viac daní ako je stanovené a obchodné korporácie nie sú výnimkou. Lídri v mnohých krajinách úspešne vedú kampaň za zaistenie nižšej úrovne korporačnej dane. Daňový kódex, tak ako všetky zákony a regulácie smeruje k preferovaniu niektorých záujmov nad inými.“ (Wilson, 2003, s. 6-7) [autorka prekl.]

Dane však nie sú jediným nástrojom na ovplyvňovanie zisku nadnárodných spoločností. V rozmedzí medzinárodného podnikania hrajú dôležitú úlohu nástroje na ochranu vnútorného trhu aplikované v podobe rôznych reštrikčných taríf na dovoz tovaru. Jedným z typických tarifných opatrení predstavuje clo.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

„Clo je peněžitá částka, kterou stát vybírá v souvislosti s dovozem nebo vývozem zboží, t.j. při prechodu celních hranic....Prostřednictvím cel stát přímo mění cenu dováženého a vyváženého zboží.“ (Kubišta, 2009, s. 42)

Zavádzanie týchto opatrení sa odráža v cenovej politike štátu. Je však potrebné zdôrazniť, že dnes existujú oveľa efektívnejšie nepenažné reštrikčné opatrenia.

Pre kompenzáciu a pritiaženie záujmu korporácií pre pôsobenie v určitej krajine môžu slúžiť rôzne formy dotácií nielen zo strany štátu, ale aj regionálnej samosprávy alebo od vyššieho ekonomického celku akým je napríklad Európska únia.

1.4.3.2. Nepeňažné formy ovplyvňovania

Medzi nepenažné formy ovplyvňovania patria aktivity označované ako lobing a korupcia. Svojím pôsobením môžu výrazne ovplyvniť záujmy a rozhodovanie politických účastníkov, tvorbu a zavádzanie pravidiel na fungovanie trhu.

Lobing je charakteristický vyjednávaním podmienok, pre presadenie vôle záujmových skupín.

„V prípade Európskej únie sa všeobecne prijala definícia sformulovaná Európskou komisiou, podľa ktorej sú lobingom „všetky činnosti vykonávané s cieľom ovplyvniť proces tvorby politiky a rozhodovania európskych inštitúcií“. Na základe toho sú lobistami osoby, „ktoré vykonávajú tieto činnosti a pracujú v rozličných organizáciách ako konzultanti vo verejných záležitostiach alebo pracovníci právnických firiem, MVO, think-tankov, lobisti jednotlivých podnikov („interní zástupcovia“) alebo obchodných združení.“ Pre úplnosť je potrebné dodať, že na európskej úrovni existuje omnoho širšia komunita „lobistov“, medzi ktorých patria aj zástupcovia vlád členských a tretích krajín, poslanci Európskeho parlamentu a v niektorých prípadoch aj úradníci Komisie.“ (Euractiv, 2009)

Druhú formu ovplyvňovania predstavuje korupcia, ktorá má výrazný negatívny dopad na politické rozhodnutia.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

„Korupcia, chápaná ako zneužívanie verejnej moci na osobné účely, nie je nijakým novým fenoménom. Má dlhú históriu, existovala prakticky vždy. To, čo je na nej nové, je jej neobyčajné geografické rozšírenie a vystupňovanie jej intenzity v posledných desaťročiach...Boj proti korupcií, ktorá presúva peniaze z rúk chudobných do rúk bohatých, predražuje podnikateľskú činnosť a odstrašuje zahraničných investorov, sa stáva závažným medzinárodným problémom s nesmiernymi negatívnymi ekonomickými dôsledkami.“ (Šíbl, 2002, s. 97)

Korupcia je výrazným sprievodným javom medzinárodného podnikania a aktivít korporácií. Tie svojím záujmom a aktivitami majú neraz snahu využiť všetky finančné aj nefinančné prostriedky za účelom zisku.

„Už mnoho nadnárodných spoločností dokázalo, že rešpektovanie vysokých štandardov pri výkone obchodných činností môže urýchliť rast. Dnešné konkurenčné tlaky sú pomerne intenzívne a nadnárodné spoločnosti čelia rôznym právnym, sociálnym a regulačným ustanoveniam. Z tohto pohľadu môžu niektoré spoločnosti trpieť pokúšením obchádzať štandardy a princípy a to za účelom získania nespravodlivej konkurenčnej výhody. Takéto postupy zanedbateľného množstva spoločností však môžu narušiť reputáciu veľkého množstva spoločností a môžu sa stať predmetom obáv spoločnosti.“ (OECD, 2000, s. 6)

Pôsobenie peňažných a nepeňažných nástrojov môže mať vážny dopad na ekonomiku štátu a trh práce. V spojitosti s medzinárodnými korporáciami a stálym šírením globalizačných procesov vzniká niekoľko negatívnych dôsledkov spojených s ich pôsobením.

„...globalizácia zmenila rovnováhu síl medzi biznisom a štátom, úniami a verejno-záujmovými skupinami v prospech biznisu. Tento fakt bol umožnený s rastúcou štruktúrnou liberalizáciou trhov. Lahkosť, s ktorou môžu korporácie presúvať peniaze, tovar a produkciu v rámci celého sveta nebola nikdy väčšia.“ (Wilson, 2003, s. 17) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

S možnosťou presúvania kapitálu a tovaru vznikajú praktické problémy, ktoré označujú pojmy ako "race to bottom" alebo "outsourcing". Pri týchto kľúčových negatívnych dopadoch sa jedná o presídľovanie kapitálu a produkcie do krajín s čo najvýhodnejšími podmienkami pre podnikanie. Štáty so záujmom o prilákanie investorov často nadstavujú podmienky, ktoré sa v konečnom dôsledku ukázu ako nevýhodné pre občanov krajiny a môžu vážne poškodiť záujmy nielen zamestnancov ale aj širokej verejnosti.

Je dôležité zdôrazniť, že politické a vládnuce strany sledujú nielen vlastné ekonomické ciele, ale venujú pozornosť aj aktuálnemu nastaveniu opatrení pred hrozbami globalizačných procesov, pretože široká verejnosť je zdrojom ich moci, ktorá sa udeľuje prostredníctvom vôle voličov.

KAPITOLA 2: Vplyv globalizácie na konkrétnu politiku: New Labour

Globalizačné procesy posledných desaťročí sa odražajú nielen na otvorenosti a vzájomnej interdependencii národných ekonomík, ale aj na charaktere politickej verejnosti a jej základných potrebách a hodnotách. Vývoj hodnotového zamerania sa odráža na zložení konkrétnej politickej scény, no zároveň na straníckych programoch jednotlivých politických subjektov, ktoré reagujú na aktuálne podmienky a nálady vo voličskej základni. Je zrejmé, že primárny cieľ získať sympatie voličov a následne čo najväčší podiel moci ostáva nezmenený. Rekonštrukciou prechádzajú samotné politické subjekty, ktoré sa musia prispôbiť aktuálnym podmienkam. Typickým príkladom takéhoto prerodu je britská strana New Labour, ktorá svojím procesom vzniku reflektuje princíp prispôsobenia sa novým hodnotám.

2.1. Zmena hodnôt

Hodnotové zameranie sa menilo spoločne s vývojom spoločenskej situácie vo svete. Politika dvadsiateho storočia je ovplyvnená niekoľkými významnými medzníkmi v histórii. Prvým sú svetové vojny a za druhý môže byť označená vzájomná spolupráca medzi štátmi a rozšírenie vzájomnej prepojenosti trhov. Každé toto obdobie je charakteristické inými hodnotami ľudskej spoločnosti. Pre povojnové obdobie je charakteristické, že prevládal pocit spolupatričnosti, solidarity a vzájomnejpomoci prostredníctvom nadnárodných projektov obnovy. Štáty boli silne centralizované, pretože mali záujem o obnovenie stabilnej pozície.

„ Prvé tri dekády po druhej svetovej vojne boli pre britskú politiku charakterizované sociálno-demokratickým konsenzom, ekonomickým rastom ako jedným zo základných politických cieľov, a taktiež s rozšírenou vierou v hodnotu štátnych zásahov do ekonomických a sociálnych sfér na dosiahnutie týchto spoločných cieľov.“ (Pattie, 1990, s. 270) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Príkladom je britská Labour Party so svojou orientáciou na robotnícke hnutia a strany, ktoré združovali predstaviteľov pracovných síl. V tomto období boli potrebné na rehabilitáciu a znovu obnovenie krajiny.

„Poválečný sociálny štát však měl silnou základnu většinou právě mezi manuálně pracující třídou, která byla pro sociálnědemokratické strany ještě před dvaceti lety hlavním zdrojem voličů.“ (Giddens, 2001, s. 19)

Tento fakt odzrkadľoval politickú situáciu v Spojenom kráľovstve, kde v povojnovom období mala Labour party vedúce postavenie a reagovala na aktuálne záujmy spoločnosti.

S príchodom sedemdesiatych rokov nastal prelom v britskej politickej scéne. Vyčerpali sa pozitívne účinky keynesovskej hospodárskej politiky a začali sa meniť hodnotové orientácie. Labour party stratila svoje vedúce postavenie, pretože nedokázala pružne reagovať na novovzniknutú situáciu. Výsledkom tejto zmeny bol nástup thatcherizmu. Medzi nové spoločenské priority patrilo silný individualizmus a záujem o sebarealizáciu, čo bolo v priamom rozpore so spoločenskými prioritami povojnovej éry. Nástup konzervatívnej strany umožnila destabilizácia krajiny. Oslabenie robotníckej triedy bolo dôsledkom hlbokých štrukturálnych zmien ako boli odbúravanie priemyslu a rozsiahla privatizácia. Znovuzvolenie konzervatívcov, ktorí sú hlavnými rivalmi britskej robotníckej strany, bolo založené na programe, ktorý deklaroval suverénnu individualitu jednak na strane producenta aj konzumenta, silnú podporu súkromného podnikania a limitovanie štátnych zásahov. (Pattie, 1990, s. 270)

Zmena voličských preferencií sa následne odzrkadľuje aj v zmene politického zamerania robotníckej strany a vzniká nové krídlo známe ako New Labour. Dôvodom vzniku novej strany bol hlavne fakt, že s vyznávaním tradičných hodnôt by ostala nevoliteľná.

Pre znovuzískanie podpory voličov si New Labour potrebovala zmeniť imidž, aby už nebola naďalej spájaná s tradičnou robotníckou stranou. Táto zmena viedla nielen k odlišnostiam vo volebných programoch, ale aj k novému ideologickému základu,

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

ktorý je reprezentovaný programom Tretej cesty a k dosadeniu charizmatického vodcu na čelo strany. Tieto tri hlavné faktory odrážajú nielen zmenu v politickej scéne ale aj získanie novej základne voličov, ktorí následne dosadili New Labour na vrchol britskej politickej scény.

Táto práca je predovšetkým zameraná na vzájomný vzťah strany a sféry biznisu, preto bude v nasledujúcich podkapitolách vysvetlený nielen nový ideový základ strany, ale hlavne porovnanie programov a postojov k biznisu medzi starou a novou robotníckou stranou.

2.2 Tretia cesta

Politický program a ideový základ britskej New Labour je reprezentovaný pod názvom Tretia cesta. Prináša nový druh kompromisu, ktorý v sebe spája thatcherovské hlavné myšlienky voľného trhu a sociálne hodnoty.

Názov Tretia cesta podľa Giddensa v sebe nesie nový spôsob postavenia sa k aktuálnym zmenám spoločnosti a nasmerovanie budúcej ekonomickej a politickej aktivity v krajine.

„ Vycházim z pojetí, že třetí cesta se týka myšlenkového rámce a rámce tvorby politiky, která se snaží sociální demokracii přizpůsobit světu, jenž se za posledních dvacet či třicet let podstatně změnil. Je to třetí cesta v tom smyslu, že se snaží přesáhnout sociální demokracii starého stylu i neoliberalismu.“ (Giddens, 2001, s. 31)

Hlavnou avizovanou zmenou, ktorou moderný svet prechádza, je rozšírenie fenoménu globalizácie a aj na toto sa snaží program Tretej cesty nájsť riešenie. New Labour sa stáva otvorenou voči globalizácií.

„ Konečný cíl politiky třetí cesty by měl spočívat v pomoci občanům zorientovat se v hlavních převratných změnách naší doby: globalizaci, změnách v osobním životě a v našem vztahu k přírode. Politika třetí cesty by měla ke globalizaci zvolit pozitivní přístup, ale- a to je důležité- jako k fenoménu širokého významu a nejen jako ke globálnímu trhu.“ (Giddens, 2001, s. 60)

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Nový ideový základ prináša so sebou aj nové piliere politického programu. Giddens predstavuje hlavné princípy, ktoré sú presadzované politikou tretej cesty a následne aplikované do stranického programu Blairovej strany.

Program tretej cesty

- Radikální střed
- Nový demokratický stát (stát bez nepřátel)
- Aktívni občanská společnost
- Demokratická rodina
- Nová smíšená ekonomika
- Rovnost jako inkluze
- Pozitivní veřejné sociální služby
- Stát sociálních investic
- Kosmopolitní národ
- Kosmopolitní demokrace

(Giddens, 2001, s. 65)

Tieto základné princípy napovedajú o otvorenosti tejto politiky voči občanom, iným štátom a globalizujúcej sa ekonomike.

Prv ako sa budeme zaoberať snahou New Labour získať podporu biznisu bude prospešné si predstaviť základné rozdiely medzi pôvodnou Labour party a transformovanou Blairovou stranou.

2.3 Porovnanie starej Labour party a New Labour

Vznik New Labour, ako už bolo naznačené bol podmienený hlavne zmenou hodnôt v spoločnosti. Predstavitelia „novej“ strany si plne uvedomili, že musia vytvoriť pre svojich voličov nový imidž, ktorý by prilákal ich záujem.

Stará robotnícka strana bola postavená na princípoch socializmu povojnového obdobia, ktoré už naďalej nedokázali zaujať dostatočné množstvo voličov, ktorí by ju zvolili za víťaznú.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

V programe z roku 1987 Labour naďalej deklaruje princípy, ktoré sa spájajú s robotníckou tradíciou a centralizovaným štátom. Pre väčšinu strán a krajín ktoré sa zamerali na princípy socializmu a preferovanie robotníckej triedy, bolo hospodárstvo postavené na silnej industriálnej základni. Preferovanie priemyslu sa odráža aj vo volebnom programe Labour party z roku 1987. Deklarovali vedúce postavenie priemyslu a chceli mu napomôcť k zvýšenej konkurencieschopnosti na svetových trhoch. Tento cieľ chceli dosiahnuť pomocou päťročných plánov obnovy. (LabourParty, 1987) [autorka prekl.]

Nielen typické päťročnice ale aj orientácia na ťažký priemysel je jednou z hlavných črt, ktorá napovedá o neschopnosti odpútať sa od starých tradícií a sú prejavom neaktuálnosti programu. Je zrejmé, že Labouristi sa orientovali na priemysel hlavne kvôli robotníckej základni voličov. Robotnícka trieda však bola na výraznom ústupe v dôsledku deindustrializácie a rastu tretieho sektora s výrazným podielom finančných služieb. Zameranie na pracujúcu triedu prinášalo so sebou aj silnú podporu odborových zväzov. Tradičná Labour party vyrástla na odborových združeníach a aj vo svojom volebnom programe zdôrazňovala podporu robotníckych organizácií.

„Pracovná sila, pomocný robotníci a ich združenia hrajú konštruktívnu rolu v priemyselnom rozhodovaní.“ (LabourParty, 1987, s. 7) [autorka prekl.]

Tým, že podporovala moc odborových združení Labour party definovala svoj postoj k biznisu. Investori a ich záujmy neboli prioritou strany a do popredia sa dostávala ochrana pracovníkov.

S ekonomickou sférou nesporne súvisí aj úroveň zamestnanosti občanov. Stranícky program taktiež z roku 1987 predpokladal aktívnu participáciu štátu pri znižovaní nezamestnanosti a svojím zámerom plnej zamestnanosti a možnosti práce pre každého jasne definovali, že vedúcu úlohu pri znižovaní nezamestnanosti má štát a nie občan.

Na silnú pozíciu štátu následne nadväzuje prehlásenie, že Británia potrebuje silné inštitúcie a ministerstvá na koordináciu a priemyselný rozvoj, ktorého záujmom je čo najlepšie využiť všetky zdroje krajiny. (LabourParty, 1987) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Silné inštitucionálne prostredie však môže priniesť väčší počet obmedzení voči podnikaniu v krajine, a krajina sa môže stať neatraktívnou pre možných investorov. Aj keď s týmto tvrdením je možné polemizovať, pretože v súčasnosti je možné pozorovať zvýšený záujem firiem o dobre fungujúci inštitucionálny systém v krajine na ochranu vlastných podnikateľských práv a záujmov.

Na druhej strane stojí transformovaná Blairova strana. Za svoju hlavnú zásadu si vzala, že musí upriamiť pozornosť voličov na jej odlišné princípy, ktoré sa snažia reflektovať nové podmienky modernej spoločnosti a tým získať ich hlasy. Svojím výberom Tretej cesty sa snažili podsunúť voličovi novú možnosť voľby postavenú na väčšej istote a poraziť tak vládu toryovcov. Zatiaľ čo konzervatívci pokračovali v preferovaní privatizácie verejných služieb, ktoré sa mohlo ľahko zmeniť na vládu korporácií, Blair ponúkol štát ako istejší zdroj pre financovanie verejných služieb.

„ Opoziční konzervatívci lákali sľubmi ďalšieho odštátňovania a znižovania daní. Labouristi argumentovali, že ak je verejný sektor efektívny a nie márnotravný, môže byť hradený z daní. V tom im dali voliči za pravdu, pretože pred mrhaním a rozpočtovú výdavkovou nedisciplinovanosťou nie sú imúnne ani korporácie.“ (Pressburg, 2005, s. 30)

Nová Labour party sa nesnažila priniesť zmenu len v porovnaní s vládnuou stranou toryovcov, chcela presvedčiť voličov ale aj zástupcov biznisu o novej hodnotovej orientácii oproti tradičnej Labour party. Nový program sa výrazne odráža v podnikovej oblasti a v snahe získať priaznivý postoj voči biznisu. Otvorenosť voči globalizácii trhov a zároveň upustenie od centralizácie štátu má motivačne pôsobiť pre podnikateľskú sféru. Nasvedčujú tomu aj niektoré priame formulácie v ich programovom vyhlásení.

„ Čo sa týka ekonomického manažmentu, akceptujeme globálne hospodárstvo ako realitu a odmietame izolacionizmus a samofungujúcu politiku extrémnej pravice alebo ľavice.“ (Blair, 1997, s. 5)

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Favorizovanie biznisu je nasledované novým postojom voči odborovým zväzom. „Zmenili sme spôsob tvorenia politiky a našim vzťahom s odborovými zväzmi sme položili nový moderný základ – od novej labouristickej vlády môžu odborové zväzy očakávať spravodlivosť, avšak nie výhody.“ (Blair, 1997, s. 3)

Oproti minulosti sa teda vzťah k robotníckym združeniam zmenil, už nie sú zdrojom hlavného záujmu predovšetkým preto, že nezduružujú významnú voličskú väčšinu.

Dôležitú otázku zamestnanosti Blairova strana rieši taktiež rozdielne. Už nie je preferovaná vedúca úloha štátu, naopak občania sú aktívne zapájaní do procesu znižovania nezamestnanosti.

„Podčiarkovali, že zodpovednosť za vytváranie pracovných príležitostí sa má preniesť z bedier štátu na plecia občana.“ (Pressburg, 2005, s. 29)

Toto prenesenie zodpovednosti na občana však neostáva bez pomocnej ruky štátu. Podporou podnikania sa vytvára možnosť zvyšovania počtu pracovných miest a tým klesá aktuálna miera nezamestnanosti.

„Podnikání představuje přímý zdroj pracovních míst. Zároveň pohání technický rozvoj a v přechodných obdobích dáva lidem možnost, aby zaměstnali sami sebe.“ (Giddens, 2001, s. 107)

Podpora podnikania sa však nedeje len na nižšej úrovni prostredníctvom podpory malého a stredného a podnikania. Ako Wilson uvádza vo svojej knihe *Business and Politics*, New Labour má záujem pokračovať v zavádzaní súkromného kapitálu do verejného sektora a podporovať PPP (public private partnership) projekty. Typickým príkladom je rozvoj nemocníc a Londýnske metro. (Wilson, 2003, s. 66) [autorka prekl.]

Aj pri zaistovaní sociálnych istôt zohráva v Blairovej politike snaha o priazeň podnikateľov. „Blairov parlament ukázal snahu o užšiu spoluprácu s CBI (Confederation of British Industry) a s obchodnými asociáciami. Odráža sa to aj v schvaľovaní výšky minimálnej mzdy, ktorá bola určená komisiou zloženou z členov CBI a TUC (Trades Union Congress)“ (Wilson, 2003, s. 76) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Priama snaha o získanie podpory biznisu sa sústreďuje na podporu priamych investícií nielen do priemyslu ale aj do rozvoja technológií a vzdelávania.

„Hlavným cieľom labouristickej vlády bude zvyšovať rast posilnením našej bázy vytvárajúcej bohatstvo. Budeme podporovať investície do priemyslu, odborového vzdelávania, infraštruktúry a nových technológií.“ (Blair, 1997, s. 15)

Podpora rozvoja všetkých týchto oblastí sa môže výrazne prejavovať zvýšeným záujmom investorov. Stimulačne pre biznis však pôsobí hlavne dôraz na ziskovosť podnikania, ktorý sa dostal do stranického programu.

„Zdravé zisky sú podľa nás hnacím motorom dynamického trhového hospodárstva a závisia od kvalitných výrobkov, inovatívnych podnikateľov a kvalifikovaných zamestnancov. S podnikateľskou sférou vybudujeme nové partnerstvo, aby sa s výhľadom do 21. storočia zlepšila konkurencieschopnosť britského priemyslu, ktorá povedie k rýchlejšiemu rastu.“ (Blair, 1997, s. 20)

Rovnocenným nástrojom na získanie priazne nielen domácej podnikateľskej základne, ale aj nadnárodných spoločností, je opatrenie vo forme zníženia korporačnej dane. Tento cieľ bol predstavený na výročnej konferencii v roku 1997, kde New Labour predstavila myšlienku podporiť korporácie znížením daní z pôvodných 33% na 31% a pre menšie firmy z pôvodných 23% na 21%. (LabourParty, 1997) [autorka prekl.]

Nielen toto opatrenie odzrkadľovalo náklonnosť Blairovej politiky voči veľkým investorom a zahraničným korporáciám. Osobné priateľstvá s veľkopodnikateľmi a vrcholovými predstaviteľmi nadnárodných firiem predstavujú významnú snahu o zmenu imidžu a vytvorenie obrazu o otvorenosti voči podnikateľskej sfére.

Robert Peston vo svojej knihe “Who Runs Britain?” opisuje niekoľko takýchto spojení medzi Blairom a významnými biznismenmi.

Jedným z takýchto príkladov je aj priateľstvo Lorda Levyho s britským premiérom. Blair bol presvedčený, že tento druh spojenia medzi New Labour a úspešnými veľkopodnikateľmi môže byť prospešný pre jeho stranu. Snažil sa však o istú formu

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

diskrétnosti, aby jeho strana nebola považovaná za pohostinnú voči bohatým jedincom a tým následne kompromitovaná. (Peston, 2008) [autorka prekl.]

Pri zvažovaní, prečo sa Blair vydal touto cestou, je treba brať do úvahy, aké boli jeho prvotné ciele. Ako už bolo spomenuté, prvoradé bolo vylepšenie imidžu strany a odlíšenie sa od klasickej Labour party. Je zrejmé, že každá strana potrebuje na svoje fungovanie prostriedky, a zatiaľ čo tradičná Labour party mala základňu v odborových zväzoch, Blair sa vydal inou cestou. Každé takéto rozhodnutie však prináša so sebou aj nový druh politiky, tak, ako je to možné vidieť u New Labour.

„ Tony Blair sa rozhodol, že dá prednosť finančnej závislosti na bohatých jedincoch než na podporovateľoch zo strany odborov, avšak obe tieto formy závislosti môžu vytvárať konflikty záujmov pri formulovaní politiky.“ (Peston, 2008, s. 15) [autorka prekl.]

Blairova vláda bola neraz spájaná so škandálmi, ktoré vznikali z týchto partnerstiev. Jedným z najznámejších z prípadov je takzvané „kupovanie titulov“ . Veľa významných podnikateľov, ktorí boli v priamom spojení s New Labour a britskými ministrami, boli vymenovaní do šľachtického stavu a dostali titul Lord.

„ New Labour kontroverzne prijala dar v hodnote 505000 libier od Paula Draysona, podnikateľa v oblasti zdravotnej starostlivosti, len šesť týždňov potom ako bol vymenovaný za Lorda.“ (Peston, 2008, s. 275) [autorka prekl.]

Nielen z tohto prípadu je jasné, že vzťah medzi darcami a stranou nebol jednostranný. Je možné predpokladať, že bol založený na výhodnosti pre obe strany.

„ ... inými slovami v prípadoch s Gerrard, Townsley, Noon a Evans je priama korelácia medzi tými, ktorí poskytovali pôžičky a tými, ktorí boli menovaní titulom alebo sa nad tým uvažovalo.“ (Peston, 2008, s. 287) [autorka prekl.]

Blízke vzťahy sa však prejavovali nielen vo forme darcovstva a získavania titulov, ale aj v podobe zasahovania do politiky a v presadzovaní záujmov nadnárodných spoločností.

Jeden takýto príklad uvádza aj Peston vo svojej knihe, kde predstavuje britského podnikateľa indického pôvodu s menom Noon, ktorý podnikal v potravinárskom

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

priemysle a poskytoval veľké množstvo pracovných miest pre obyvateľov v Británii. Vyjadril značné znepokojenie pri snahe New Labour zaviesť obmedzenie na pracovný čas. Týmto opatrením by bol jeho biznis stratový. Blair si uvedomil, že nemôže konať voči vôli jedného z najväčších zamestnávateľov, a následne si Noona prizval na rokovanie o zavedení noriem Európskej únie v Británii. (Peston, 2008) [autorka prekl.]

Partnerstvá medzi podnikateľskou sférou a New Labour neprebiehali len na osobnej úrovni medzi Blairom a konkrétnym podnikateľom. Politické rozhodnutia boli často spájané aj so záujmami veľkých nadnárodných spoločností. Jedným známym prípadom je aj prepojenie BP, ktorá je treťou najväčšou súkromnou firmou v naftovom priemysle a stranou New Labour.

Britský novinár David Osler vo svojej knihe opisuje, ako si táto firma, kritizovaná za svoje praktiky po celom svete, získala náklonnosť New Labour. Celá jej nová kampaň, ktorá bola prezentovaná v Británii, bola založená na priateľskom postoji voči životnému prostrediu a zamestnancom. Niekoľko pridelených šľachtických titulov hlavným predstaviteľom tohto koncernu viedlo k jeho označovaniu ako Blair Petroleum. (Osler, 2002) [autorka prekl.]

Tento príklad je jedným z mnohých, kedy sa New Labour snažila prejavovať priaznivý postoj voči nadnárodnému koncernu. Podpora korporácií zo strany štátu sa priamo odzrkadlila na verejnom živote občanov krajiny. Takémuto druhu príkladu sa bude autorka venovať v nasledujúcej kapitole.

KAPITOLA 3: Prípád MONSANTO

Snaha o priaznivý postoj k biznisu sa v politickom živote prejavuje aj väčšou voľnosťou pre aktivity nadnárodných spoločností. Táto kapitola predovšetkým reflektuje hlavne ochranu životného prostredia so zameraním na ochranu ľudského zdravia. Zameriame sa na pôsobenie firmy MONSANTO vo Veľkej Británii a jeho prepojenie na stranu Tonyho Blaira. Táto kapitola sa venuje problematike životného prostredia, presnejšie ekológie z pohľadu politiky sociálnej demokracie, a neskôr rozoberá konkrétne aktivity firmy spojené s vládnymi krokmi.

3.1. Otázka ekológie v sociálnej demokracii

Otázka ochrany životného prostredia je pre sociálnu demokraciu či už v prevedení tradičnej Labour party alebo v novovzniknutej Blairovej strane veľmi komplikovaná. Sociálna demokracia je tradične orientovaná na veľké firmy a silnú výrobnú sféru, čo sa môže priamo prejavovať na zhoršenom stave životného prostredia.

„Všeobecne nelze říci, žeby klasická sociální demokracie byla vůči ekologickým otázkám přímo zaujatá, bylo by pro ni však obtížné se jim přizpůsobit. Orientace na korporativismus, na plnou zaměstnanost a ohromný důraz na sociální stát ji činily neschopnou čelit ekologickým problémům systematicky.“ (Giddens, 2001, s. 19)

S nástupom programu Tretej cesty prichádza zároveň plán ekologickej modernizácie. Tento nový prvok prináša zvýšený záujem o otázky životného prostredia a dopadu rôznych priemyselných aktivít na prostredia človeka a jeho zdravia. Rozhodujúci však zostáva záujem o priazeň korporácií, preto je aj táto snaha o modernizáciu postoja značne limitovaná.

„... ekologická modernizace se vyhýba některým z hlavních výzev, které ekologické problémy stavějí před sociálnědemokratické myšlení. Není příliš přesvědčivé předpokládat, že ochrana životního prostředí a ekonomický rozvoj jdou dobře dohromady – jeden z nich musí někdy být nutně v rozporu s druhým.“ (Giddens, 2001, s. 55)

Podľa vyjadrenia Giddensa, teda ochrana životného prostredia je v rozpore s hlavným záujmom New Labour. Ich snaha o získanie priazne nielen domácich ale aj zahraničných

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

investorov je nadradená voči záujmu chrániť životné prostredie. Tento prípad prezentuje aj vzťah medzi vládou Tonyho Blaira a nadnárodnou spoločnosťou MONSANTO.

3.2 Kauza Monsanto

Prepojenie medzi záujmami politickej strany New Labour a nadnárodnej korporácie MONSANTO ukazuje, ako je ovplyvňovaný verejný život a ochrana zdravia obyvateľov podnikateľskými záujmami. Americká firma MONSANTO sa zaoberá výrobou priemyselných hnojív a geneticky-modifikovaných potravín a organizmov. Téma genetickej modifikácie patrí medzi kontroverzné témy modernej doby. Organizmy sú upravované v laboratórnych podmienkach a je menená ich prirodzená genetická informácia.

„Génovými metódami a génovými technikami sú konkrétne ciele metódy a techniky, ktorými sa použitím nosiča vnáša genetický materiál jedného organizmu do genetického materiálu iného organizmu alebo odníma, alebo mení časť prirodzeného genetického materiálu organizmu a ktorých výsledkom je geneticky modifikovaný organizmus.“ (ÚPVSSR)

Tieto úpravy sa používajú na potraviny a organizmy, s ktorými prichádza do styku široká verejnosť, preto sú potrebné určité nielen technické ale aj legislatívne prostriedky ochrany.

„Genetické technológie sú modernou formou zmeny a využívania vlastností živých organizmov, ktorej podstatou je zásah do genetickej výbavy organizmov. V praktickej rovine sa začali v posledných rokoch široko používať najmä vo farmaceutickom priemysle, pôdohospodárstve a v potravinárstve. Táto skutočnosť viedla k potrebe normovať používanie genetických modifikácií jednak v smere ustanovenia pravidiel pre používanie génových metód na živých organizmoch vo výskume a pre masové používanie GMO v praktickom živote a jednak zavedenia normatívnej ochrany pred zneužitím genetických technológií na ohrozenie ľudstva a životného prostredia, najmä biologickej rôznorodosti.“ (ÚPVSSR)

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Pôsobenie firmy MONSANTO v Británii začalo potom, čo v Spojených štátoch jej ziskovosť upadala a bola spájaná s nevôľou občanov voči jej pôsobeniu. Komplikácie so začatím pôsobenia v štátoch EÚ však boli spájané s rezistentným postojom Európskej únie voči genetickému inžinierstvu.

„ ...pomalý a netransparentný schvaľovací proces Európskej únie pre geneticky-modifikované organizmy sa prejavili v miliónových stratách exportérov zo Spojených štátov.“ (Monbiot, 2000, s. 242) [autorka prekl.]

Podpora geneticky modifikovaných potravín rozdeľovala krajiny Európskej únie na dve časti. Británia sa podriaďovala politike Tonyho Blaira, ktorý sa snažil o priazeň medzinárodných korporácií.

Monbiot vo svojej knihe *Captive state* uvádza, že politika New Labour a jej zameranie na vlastný rozvinutý biotechnologický priemysel podporovala rozvoj a podporu genetického inžinierstva. Blair a jeho ministri videli v príchode MONSANTA nielen posilnenie priemyslu ale aj nový zdroj štátnych príjmov. (Monbiot, 2000, s. 242) [autorka prekl.]

Geneticky modifikované potraviny sú väčšinou spájané s negatívnym postojom verejnosti, i keď britský novinár Rayner predstavuje základnú myšlienku, že pozmenené plodiny mali predovšetkým slúžiť na znižovanie cien potravín a pomôcť tak v boji proti svetovému hladomoru. (Rayner, 2008) [autorka prekl.]

Podpora rozvoja priemyslu a princíp solidarity so štátmi, ktoré bojovali s hladom, ako pozitívne a prospešné ciele pomáhali Blairovi v jeho snahe o presadenie GMO inžinierstva vo Veľkej Británii. Prvé kroky však boli zväčša utajované pred verejnosťou.

Dôvody opisuje vo svojej knihe Monbiot, kde uvádza, že vláda tajne vydala licenciu pre testovanie rastového hormónu známeho pod názvom rBST. Výrobky s pridaním tohto hormónu sa dostali do bežných mliekarenských výrobkov a boli tak dostupné širokej verejnosti. Po prepuknutí škandálu v roku 1999 sa vtedajší minister poľnohospodárstva vyjadril, že dôsledky tohto experimentu boli pre firmy dôverné. (Monbiot, 2000) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Problematika rastového hormónu vyvolala nezhody medzi výskumníkmi z potravinárskeho a farmaceutického priemyslu. Zatiaľ čo v domovskej krajine MONSANTA, teda v Spojených štátoch, FDA prehlásila, že rBST nemá žiadny výrazný vplyv na zdravotný stav jedincov, ktorí ho prijímajú, nezávislí kanadskí vedci pri rovnakom výskume zistili odlišné výsledky. (Monbiot, 2000) [autorka prekl.]

Problém rastového hormónu je založený predovšetkým na tom, že sa podáva dobytku, ktorého mlieko a mäso je predmetom každodennej spotreby. Princíp pôsobenia tohto prídavného hormónu je založený na stimulácii produkcie mlieka prostredníctvom aktívnej látky IGF-1.

„ rBST pracuje na princípe povzbudzovania kráv produkovať zvýšené množstvo IGF-1, ktoré následne stimuluje k zvýšenej produkcii mlieka.“ (Monbiot, 2000, s. 235) [autorka prekl.]

Tento umelý zásah do prirodzenej produkcie mlieka vyvolal záujem nielen vedeckej ale aj širokej verejnosti. Hlavným bodom záujmu bol možný dopad na ľudské zdravie.

„V roku 1996, profesor Samuel Epstein z Univerzity v Illinois publikoval dôkaz v International Journal of Health Service, ktorý naznačoval, že zvýšené množstvo IGF-1 v mlieku môže spôsobiť rakovinové ochorenie pľúc a hrubého čreva u ľudí.“ (Monbiot, 2000, s. 235) [autorka prekl.]

Pre New Labour hrala firma MONSANTO aj naďalej zdroj príjmov a podporu pri rozvoji priemyslu v krajine. Spoločné záujmy obhajovala aj pred verejnosťou. Po nezávislom zisťovaní britského denníka Guardian, ktorý potvrdil možné rakovinové účinky geneticky-modifikovaných potravín na ľudské zdravie, Tony Blair uvalil na celý prípad informačné embargo. Naďalej svojimi vyjadreniami obhajoval záujmy nadnárodnej korporácie.

„ Neexistujú žiadne geneticky- modifikované potraviny predávané v tejto krajine, ktoré by neprešli prísny procesom kontroly. Zaoberajme sa vedeckými analýzami a nástrojmi, ktoré boli vybrané zodpovedne a obozretne, nie účelovo zmiešanými faktami.“ (Radford, 1999) [autorka prekl.]

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Nezabrániť možnému ohrozeniu verejného zdravia prostredníctvom bežných potravín je však v priamom rozpore s deklarovaným programom New Labour. Na výročnej konferencii v roku 1997 sa Labour zaviazala k vytvoreniu nezávislej agentúry, ktorá má dohliadať na kvalitu potravín a následne tým zvyšovať bezpečnosť konzumentov. (LabourParty, 1997) [autorka prekl.]

Tony Blair oficiálne nebol zástancom geneticky modifikovaných potravín, avšak pre pozitívny prístup ku biznisu neustále odmietal návrhy na obmedzenie ich používania. Verejne vyhlasoval, aby média prestali so svojou kampaňou a odstrašujúcim označovaním týchto potravín . (Osler, 2002) [autorka prekl.]

Vzťah genetického inžinierstva a politickej sféry je typickým príkladom lobingu a možného vplyvu na politické rozhodnutia.

Úzke prepojenie medzi New Labour a predstavenstvom MONSANTA je možné určiť aj na základe osobných stretnutí, pri ktorých rokovali zástupcovia korporácie a predstaviteľ sekretariátu ministerstva poľnohospodárstva. (Osler, 2002) [autorka prekl.]

Otázka ohrozenia ľudského zdravia a politika podpory biznisu sa stali predmetom rôznych diskusií. Je zrejmé, že politické ciele na podporu priemyslu a snaha o získanie priaznivého postoja voči biznisu sa prejavili aj pri ekologických témach. Volebný úspech strany New Labour je teda možné spájať nielen s vytvorením nového ideového základu v podobe Tretej cesty, ale i s aktívnymi vzťahmi k podnikateľskej sfére.

Záver

Vzťah medzi medzinárodnými korporáciami a vládou krajiny sa môže prejavovať v rôznych podobách. Rozširovanie globalizačných procesov prinieslo vzájomnú prepojenosť trhov, čo sa odzrkadlilo aj na hospodárstvach konkrétnych krajín. Táto práca reaguje na vznik politiky, ktorá priamo prispieva k rozšíreniu pôsobenia nadnárodných korporácií a zameriava sa na získanie ich priazne ako znaku priateľského postoja k biznisu. Britská politická strana pod vedením Tonyho Blaira presadzovala politiku podpory biznisu väčšou otvorenosťou krajiny globálnemu hospodárstvu. Tento liberálny postoj priniesol aj negatívny dopad v podobe ohrozenia verejného zdravia obyvateľov krajiny. Je teda možné uvážiť, pokiaľ by mala siahať vôľa politikov a záujmy silných nadnárodných spoločností. V dnešnej dobe je možné pozorovať, že v niektorých krajinách sa je možné stretnúť s narastajúcou nevôľou voči globalizačným procesom a prílišnej prepojenosti svetovej ekonomiky. Pre ďalší vedecký výskum by bolo vhodné pozorovať, ako sa snažia niektoré krajiny týmto vplyvom brániť, nielen prostredníctvom verejných procesov ale aj na základe politických rozhodnutí a programov.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

Zdroje

- Baláž, P. (1995). *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint Bratislava.
- Blair, T. (1997). New Labouristická strana, pretože Británia si zaslúži viac. *Volebný manifest Labouristickej strany*, 2-20.
- Euractiv. (2009). *Čo je lobing?* Cit. 2011. Dostupné na Internete: Euractiv: www.lobing.eu
- Evans, P. (1997). The eclipse of the state?: Reflection on stateness in an Era of Globalization. *World Politics* 50, 62-87.
- Giddens, A. (2001). *Třetí cesta*. Praha : Mlada fronta.
- Kubišta, V. (2009). *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o.
- LabourParty. (1997). Labour in government: delivering our contact to the people. *NEC statemennt to the Labour Party: Annual Conference 1997* (s. 8, 24). London: The Labour Party.
- LabourParty. (1987). New Industrial Strenght for Britain. *Labour programme for national renewal*, 6, 21.
- Monbiot, G. (2000). *Captive State: The Corporate Takeover of Britain*. London: Macmillan Publishers.
- OECD. (27. Jún 2000). *Smernica OECD pre nadnárodné spoločnosti*. Cit. December. 5 2011. Dostupné na Internete: oecd: www.oecd.org
- Osler, D. (2002). *Labour party PLC*. (autorka, Prekl.) Edinburgh: MAINSTREAM PUBLISHING COMPANY (EDINBURGH) LTD.
- Pattie, C. J. (1990). Thatcherism- one nation or two? An exploration of British political attitudes in the 1980s. *Environment an Planning C*, 269-282.
- Peston, R. (2008). *Who runs Britain?* (autorka, Prekl.) London: Hodder & Stoughton Ltd.
- Pressburg, A. P. (16. Máj 2005). Blair presvedčil ekonomikou. *Profit*, s. 28-30.
- prof. Ing. Filip, J. C. (2005). *Základy svetovej ekonomiky časť I*. Bratislava: EKONÓM.
- Radford, T. (13. Február 1999). *Blair rules out block on new genetically modified crops*. Cit. 3. Marec 2012. Dostupné na Internete: Guardian: www.guardian.co.uk
- Rayner, J. (5. Október 2008). *The war over GM is back? Is the truth any clearer?* Cit. 3. Marec 2012. Dostupné na Internete: guardia.co.uk: www.guardian.co.uk
- Šíbl, D. Š. (2002). *Svetová ekonomika*. Bratislava: SPRINT.

Dušeková: Vplyv medzinárodných korporácií na politiku štátu

ÚPVSSR. (dátum neznámy). *Geneticky modifikované organizmy*. Cit. 2. Február 2012. Dostupné na Internete: Ústredny portál verejnej správy Slovenskej republiky: portal.gov.sk

Wilson, G. K. (2003). *Business and Politics*. New York: Chatham House Publishers of seven Bridges Press, LLC.